

УДК 338.532:658.149.3:336.56

А. О. Касич,
 д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту,
 Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
 О. А. Петрик,
 д. е. н., професор, завідувач кафедри аудиту,
 Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ
 Ю. І. Гриненко,
 магістрант,
 Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ

A. Kasych,
 Doctor of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of Management,
 Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv
 O. Petryk,
 Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Audit,
 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv
 Y. Grinenko,
 Master, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

TRANSFER PRICING IN THE ENTERPRISE: PROBLEMS AND POSSIBILITIES OF USING

У статті визначено сутності трансфертної ціни, ідентифікації проблеми регулювання трансфертних цін на законодавчому рівні та досліджено методи трансфертного ціноутворення. Здійснено аналіз мотивів суб'єктів трансфертного ціноутворення, а також функцій трансфертних цін для вияву конфлікту інтересів при трансфертному ціноутворенні. Запропоновано шляхи вирішення конфлікту між учасниками процесу трансфертного ціноутворення. Визначено стан контролю та регулювання трансфертного ціноутворення з боку міжнародних організацій та державних органів. Проведено аналіз принципів регламентування ОЕСР та стану регулювання трансфертного ціноутворення в Україні. Досліджено функції та мотиви використання трансфертних цін у контексті забезпечення економічних інтересів суб'єктів — учасників процесу трансфертного ціноутворення, визначено ключові чинники застосування трансфертного ціноутворення. Розроблено організаційно-економічні заходи щодо впровадження механізму трансфертного ціноутворення на українських підприємствах.

This article describe: the essence of transfer prices, problems of it regulation and legislation, research methods of transfer pricing. Analysis of the motives and features of transfer prices for the manifestation of conflict and interest in it ware conducted. The ways of resolving the conflict between the actors in transfer pricing were suggested. It was defined condition of control and regulation of transfer pricing by international organizations and government agencies. OECD regulation principles of transfer pricing and state regulation in Ukraine were analyzed. Features and motifs using transfer prices in the context of the economic interests of subjects — participants in the process of transfer pricing were researched. Were identified key factors applying transfer pricing and the development of organizational and economic measures for the implementation of the mechanism of transfer pricing in Ukrainian enterprises.

Ключові слова: трансфертна ціна, трансфертне ціноутворення, принцип "витагнутої руки", "пов'язані сторони", контрольовані операції, регулювання трансфертного ціноутворення, транснаціональні компанії, впровадження трансфертного ціноутворення.

Key words: transfer price, transfer pricing, arm's length standard, related parties, controlled operations, regulation of transfer pricing, multinational companies, implementation of transfer pricing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Внаслідок підвищення рівня глобалізації світової економіки та розширення масштабів діяльності транснаціональних корпорацій (далі — ТНК), збільшується кількість угод із застосуванням механізму трансфертного ціноут-

ворення. Ефективне управління ТНК передбачає не лише формування чіткої організаційної структури управління, а й розробку ефективних економічних взаємовідносин між його структурними підрозділами. В умовах, коли виникає необхідність знаходження оптимального варіанту

Таблиця 1. Труднощі застосування трансфертного ціноутворення в Україні

з боку компанії	з боку держави:
1) небажання надавати внутрішню інформацію органам державного управління (зокрема, внаслідок високих штрафних санкцій – 5% від суми контрольованих операцій, які встановлені законодавством України)	1) нечіткість та протиріччя у законодавчих нормах щодо регулювання трансфертного ціноутворення
2) незрозумілість встановлених правил щодо регулювання трансфертного ціноутворення	2) високий рівень корупції: небажання органів державного управління "правильно" використовувати законодавства
3) небажання збільшувати власні витрати внаслідок системи регулювання трансфертних цін	3) відсутність чіткої організації регулювання трансфертного ціноутворення
4) ефективні схеми відмивання коштів у офшорні зони через афілійовані особи	4) відсутність норм регулювання трансфертних цін на послуги та нематеріальні активи
	5) закритість даних щодо діяльності компаній в країнах, де немає чи в стадії формування системи регулювання трансфертного ціноутворення
	6) не встановлено перехідного періоду для пристосування до нових норм державного регулювання

Джерело: розробка авторів.

господарської самостійності структурних підрозділів, чіткого визначення доходів та витрат кожного підрозділу підприємства та оцінки його впливу на загальний результат діяльності, проблема дослідження та застосування трансфертного ціноутворення набуває все більшого значення. В цьому контексті проблема застосування трансфертного ціноутворення на підприємстві стосується процесів управління результатами його діяльності, а тому є актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання трансфертного ціноутворення зайшли відображення в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, П. Дзюби [5], А. Длігач [6], А. Задої [7], О. Каніщенка [9] та інших. Науковцями трансфертне ціноутворення розглядається у двох аспектах. Перший — це внутрішньофірмовий, за яким трансфертне ціноутворення є досить ефективним інструментом планування і управління, оскільки дозволяє забезпечити збільшення фінансових результатів корпорації в цілому. Другий — податковий, який значною мірою є наслідком першого, однак відображає вплив на податкову базу країни, а тому стає об'єктом вивчення з метою контролю на загальнодержавному рівні.

Треба зазначити, що вітчизняні науковці зосереджують свою увагу на вивченні переважно міжнародного досвіду регулювання трансфертного ціноутворення, оскільки українські підприємства найчастіше застосовують цей механізм при здійсненні операцій з офшорними компаніями, що є комерційною таємницею.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає в дослідженні функцій та мотивів використання трансфертних цін в контексті забезпечення економічних інтересів суб'єктів — учасників процесу трансфертного ціноутворення, визначенні ключових чинників застосування трансфертного ціноутворення та розробці організаційно-економічних заходів щодо впровадження механізму трансфертного ціноутворення на українських підприємствах без негативного впливу на податкову базу країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Практичний юридичний словник, у якому містяться британські, американські та міжнародні юридичні терміни, визначає трансфертне ціноутворення як встановлення ціни, за якою пов'язані підприємства передають товари, послуги чи інші активи між собою. За відсутності превентивного законодавства пов'язані підприємства можуть маніпулювати трансфертним ціноутворенням, щоб отримати податковий зиск [2].

Розвиток транснаціональних корпорацій як форми організації виробничих відносин призвів до певної трансформації сутності поняття "трансфертна ціна". Це поняття все активніше використовується для позначення ціни, за якою товари та послуги передаються між господарюючими суб'єктами, що входять до складу певної транснаціональної корпорації. Таким чином, зміст поняття "трансфертна ціна" поширюється на сферу міжгосподарських відносин [4].

Трансфертне ціноутворення у світовій практиці — це формування цін в операціях, пов'язаних між собою осіб. Цей "феномен" став предметом вивчення і впливу з того моменту, коли платники винайшли способи мінімізації своїх податкових зобов'язань за допомогою трансфертних цін. Найпростішим способом такої мінімізації стало переведення прибутку на ті суб'єкти з групи пов'язаних осіб, які мають пільги з податків або є центрами витрат.

Трансфертне ціноутворення зумовлене розширенням міжнародних операцій ТНК, на практиці стосується ціноутворення на товари, послуги, "ноу-хау" та інтелектуальну власність, що передають через кордони в межах корпоративних мереж. Ціни, за якими відбувається передача таких активів, визначають розміри доходів обох сторін та, таким чином, податкову базу відповідних країн. Теоретично, якщо розрахована трансферна ціна забезпечує розумний розподіл прибутків, то податкові органи обох країн отримують справедливу частку податкових надходжень. Однак у будь-якої ТНК може виникнути бажання скористатися різними рівнями оподаткування та "перекачати" доходи в країну з більш низьким рівнем оподаткування.

Сутність трансфертного ціноутворення доцільно розглянути через економічні інтереси різних суб'єктів цього процесу, якими залежно від їх ролі у даному процесі, є міжнародні та національні компанії, а також державні органи управління.

Всі учасники в процесі здійснення операцій трансфертного ціноутворення мають на меті задоволення економічного інтересу. Однак при цьому виникає конфлікт економічних інтересів учасників.

Узагальнивши досвід ТНК, а також беручи до уваги особливості функціонування бізнесу в Україні можна визначити наступні труднощі застосування трансфертного ціноутворення (табл. 1).

У наслідок застосування системи трансфертного ціноутворення компанії можуть отримувати значні вигоди та задовольняти власні економічні інтереси, які стосуються не лише збільшення доходів, а мають більш складний характер, на чому наголошено окремими авторами [6; 9]. Загалом основними мотивами для учасників трансфертного ціноутворення — компаній є:

Таблиця 2. Цикл трансфертного ціноутворення на підприємстві

Стадії циклу	Завдання що виконуються на відповідній стадії
Діагностика	<ul style="list-style-type: none"> Виявлення взаємозалежних осіб. Визначення контрольованих угод. Аналіз операцій і розподіл їх за ступенем суттєвості можливих податкових наслідків. Виявлення ризиків по кожній окремій операції. Підготовка матриці «пріоритетного аналізу»
Розробка стратегії	<ul style="list-style-type: none"> Визначення найбільш суттєвих операцій / компаній / рішень. Вибір необхідної документації. Визначення термінів і формату звіту. Розробка подальшої стратегії
Підготовка обґрунтувань	<ul style="list-style-type: none"> Проведення функціонального аналізу. Аналіз ризиків. Збір додаткової інформації. Підготовка порівняльного дослідження. Виявлення додаткових рішень щодо скорочення контрольованих угод. Підготовка документації
Впровадження	<ul style="list-style-type: none"> Впровадження політики в єдину систему планування підприємства. Моніторинг процесу адаптації структури компанії до нового законодавства. Розробка методологій та інструкцій з процесам і політиці ціноутворення. Проведення тренінгів для персоналу. Відповідні коригування структури, політики та / або трансфертних цін на регулярній основі

Джерело: розробка авторів.

1) оптимізація діяльності: податкова оптимізація (зменшення податкового навантаження) й ефективний розподіл та алокація активів;

2) контроль за попитом та пропозицією всередині компанії;

3) збереження комерційної таємниці при передачі технологій всередині компанії;

4) підвищення конкурентоздатності компанії на ринках збуту;

5) покращення консолідованого фінансового результату компанії, зокрема ефективне використання трансфертних цін за умови використання міжнародних стандартів звітності (IFRS, US-GAAP);

6) ефективне розміщення інвестицій та кредитних ресурсів.

Мотиви державних органів в процесі трансфертного ціноутворення визначаємо такі:

1) збільшення надходжень до бюджету за рахунок регулювання трансфертного ціноутворення;

2) захист національних виробників;

3) створення однакових конкурентних умов для діяльності компаній на національному ринку;

4) уникнення значної непропорційності у платіжному балансі, що може негативно вплинути на економіку країни, валютний курс тощо.

Виходячи зі змісту поняття "трансфертне ціноутворення", цей механізм відноситься до цін, за якими укладаються угоди між юридичними особами, що входять до однієї міжнародної корпорації, що, на думку міжнародної аудиторської компанії "Ернст енд Янг", впливає на вибір юрисдикції, в якій відбувається оподаткування прибутку [3].

В основу трансфертного ціноутворення як в міжнародній, так і в українській практиці покладено "принцип витягнутої руки". За цим принципом "якщо між двома підприємствами в господарській та фінансовій діяльності створюються умови відмінні від тих, що виникли б між двома незалежними підприємствами, то будь-який прибуток нарахований одному з них, може бути включений до прибутку цього підприємства та відповідно оподаткований" [10]. А отже, за нормами Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) використання трансфертних цін дозволяє здійснювати оподаткування прибутку підприємств за місцем (країною) виникнення такого прибутку [10].

Більшість розвинутих країн, а також країн, що розвиваються, впроваджують принципи ОЕСР у свої національні

системи контролю та регулювання трансфертного ціноутворення.

Основу національної системи регулювання трансфертного ціноутворення визначають положення Податкового кодексу України, який діє з 1 січня 2011 р., а в частині формування трансфертних цін — з 01 січня 2013 р. [11]. Суттєвим удосконаленням чинного вітчизняного законодавства у частині регулювання трансфертних цін можна вважати прийняття Національних стандартів трансфертного ціноутворення, які були розроблені за ініціативою Міністерства доходів і зборів України (нині Державною Фіскальною Службою України) та Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо трансфертного ціноутворення)", який набрав чинності з 01.09.2013 р. [8].

Для контролю за трансфертним ціноутворенням законодавством передбачено застосування п'яти методів визначення ціни у контрольованих операціях:

1. Порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу). Суть методу полягає в тому, що ціна контрольованої операції порівнюється з ринковим діапазоном цін на аналогічні товари в зіставних операціях.

2. Ціни перепродажу. При застосуванні даного методу, валова рентабельність від перепродажу товарів у контрольованій операції, раніше придбаних у ході такої самої операції, зіставляється з ринковим діапазоном валової рентабельності.

3. "Витрати плюс". За умови застосування цього методу, валова рентабельність собівартості контрольованої операції порівнюється з ринковим зіставних операціях.

4. Чистого прибутку. Суть методу полягає в тому, що валова рентабельність контрольованої операції порівнюється з ринковим діапазоном рентабельності в зіставних операціях.

5. Розподілення прибутку. При застосуванні цього методу сукупний дохід, фактично розподілений між сторонами контрольованої операції, зіставляється з економічно обґрунтованим розподілом прибутку між непов'язаними сторонами.

Перші три методи в міжнародній практиці називаються операційними, а решта два — методами прибутку від операцій.

Суб'єкт господарювання має право використовувати будь-який метод, який він обґрунтовано вважає найприйнятнішим, однак у разі, коли існує можливість застосування

Таблиця 3. Програма впровадження трансфертного ціноутворення на підприємстві

Етап	Назва	Результат
Етап 1	Підготовчий	<ul style="list-style-type: none"> Визначення ризиків та їх суттєвості. Перелік контрольованих операцій (групи операцій)
Етап 2	Розробка методології	<ul style="list-style-type: none"> Визначення оптимального підходу до регулювання трансфертного ціноутворення. Розуміння специфіки контрольованих операцій та методів визначення ціни
Етап 3	Формулювання політики	Політика щодо трансфертного ціноутворення
Етап 4	Регламентация процесів	Схеми бізнес-процесів та регламентації з: <ul style="list-style-type: none"> встановлення та моніторингу цін в контрольованих операціях; оформлення звітності з трансфертного ціноутворення; створення спеціального підрозділу з контролю трансфертного ціноутворення
Етап 5	Розробка документації	<ul style="list-style-type: none"> Рекомендації для компанії з підготовки до складання щорічної звітності з трансфертного ціноутворення. Шаблони документів. Рекомендації з підготовки переліку, формату та змісту документації

Джерело: розробка авторів.

і методу порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу), і будь-якого іншого методу, застосовується метод порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу), оскільки він вважається пріоритетним.

Аналізуючи вимоги законодавства стосовно трансфертного ціноутворення, можна відзначити, що платникам податків (а насамперед — великим платникам податків із відповідним офіційним статусом) варто самостійно вести облік операцій, які можна буде класифікувати в подальшому як контрольовані, та заздалегідь збирати інформацію стосовно операцій і готувати документацію, якою вони зможуть обґрунтувати відповідність договірних цін контрольованої операції рівню звичайних цін.

Однак не слід трансфертне ціноутворення пов'язувати лише з діяльністю великих транснаціональних корпорацій. Цей механізм мінімізації податкових платежів та міжнародного поділу капіталів став широко використовуватися навіть невеликими учасниками міжнародних відносин, які створюють за кордоном свої філії чи представництва та використовують їх як учасників трансфертних операцій. Саме така діяльність стала характерною для багатьох українських суб'єктів міжнародної діяльності, що особливо актуалізує дослідження проблеми трансфертного ціноутворення.

Система трансфертного ціноутворення має забезпечити можливість функціонування господарюючого суб'єкта як єдиного цілого у відповідності до корпоративних інтересів, це особливо важливо для на початковому етапі розвитку підприємств. У сучасних економічних умовах розвитку питання трансфертного ціноутворення сприяє підвищенню рівня ефективного функціонування усієї системи управління господарюючого суб'єкта.

Чимало ситуацій, коли помилки допущені через неправильну організацію процедур контролю за рівнем цін, або через відсутність такої організації взагалі. У таких випадках із запізненням виявляються контрольовані операції, невірно вибираються та застосовуються методи визначення ціни.

Тому для уникнення податкових ризиків та обґрунтування рівня договірних цін у контрольованих операціях, ми рекомендуємо організувати ефективну систему контролю за дотриманням законодавчих вимог на основі внутрішніх регламентів підприємств.

Внутрішній регламент повинен містити детальний опис кожного елементу контролю та чітко прописані алгоритми дій відповідальних осіб на кожному етапі контролю за трансфертним ціноутворенням.

Ефективна система формування та документування трансфертних цін складається з чотирьох необхідних елементів, які нерозривно пов'язані між собою і утворюють цикл трансфертного ціноутворення (табл. 2).

Після організації циклу трансфертного ціноутворення на підприємстві, особливу увагу слід зосередити на розподілу сфер відповідальності всередині компанії, у якому регламентується взаємодія різних департаментів. Як правило, до контролю за трансфертним ціноутворенням на підприємстві залучені наступні служби: юридична, бухгалтерська (податкова), інформаційні технології (далі — ІТ), комерційна, планово — економічна (служба відповідальна за планування та бюджетування).

Крім того, необхідно внести зміни у договірну роботу. Для трансфертного ціноутворення важливим є детальне визначення в договорі комерційних та фінансових умов проведення операції. Це необхідно для пошуку зіставних операцій. Зіставними вони вважаються в тому випадку, якщо здійснюються в однакових комерційних та фінансових умовах. А от визначення комерційних та фінансових умов угоди здійснюється виключно на підставі положень договору.

Для здійснення адміністрування процесу трансфертного ціноутворення на підприємстві на принципах ефективності та комплексності пропонується програма впровадження трансфертного ціноутворення, що ілюструє отриманні результати при проведенні відповідних процедур на підприємстві (табл. 3).

Існування податкового контролю, а також необхідність звітування про здійснення контрольованих операцій обумовлює необхідність забезпечення повного та оперативного облікового відображення інформації про господарські операції, які відповідають критеріям контрольованих. Відповідно, є необхідною розробка комплексу документів:

1) реєстрів аналітичного обліку для ідентифікації та накопичення інформації про операції з пов'язаними особами за усіма показниками, що необхідні для формування звітності про контрольовані операції;

2) внутрішньої звітності про здійснені контрольовані операції з детальними аналітичними показниками, які потрібні для наступного формування звітності.

Безумовно, розподіл обов'язків між підрозділами підприємства залежить від його організаційної структури, але у будь-якому разі, без залучення додаткових спеціалістів, бухгалтерським службам буде досить складно повною мірою вирішувати завдання формування інформації щодо трансфертного ціноутворення.

Внутрішній регламент трансфертного ціноутворення може також містити уніфікований пакет документів, за допомогою яких узагальнюється інформація, що вноситься у звіт за контрольованими операціями, документуються результати функціонального та економічного аналізу. Часто такі документи називають шаблонами. Такі шаблони заповнюються за кожною контрольованою операцією та можуть увійти до складу документації по обґрунтуванню договірної ціни.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження комплексу проблем застосування трансфертного ціноутворення було зроблено такі висновки.

1. Трансфертна ціна дозволяє керівникам центрів відповідальності приймати оптимальні управлінські рішення, підвищує їх зацікавленість у зростанні ефективності діяльності, тому ефективне адміністрування трансфертного ціноутворення набуває особливого значення на рівні топ-менеджерів.

2. Використання трансфертного ціноутворення створює можливості оперативного контролю витрат та результатів діяльності на різних рівнях підприємства.

3. Відсутній універсальний підхід до формування процесу трансфертних цін, тому в залежності від цілей підприємства фінансового стану, фінансово-економічна служба має впроваджувати відповідний цикл формування трансфертного ціноутворення чи розробляти власний, що адаптований під певні умови та враховує проведені дослідження.

4. Застосування елементів системи контролю трансфертного ціноутворення забезпечить вдосконалення системи внутрішнього контролю в цілому як за діяльністю структурних підрозділів, підприємства в цілому, так і за діяльністю групи підприємств.

5. Реформування системи контролю у сфері трансфертного ціноутворення забезпечить підприємству реальні можливості для поглиблення інтеграції у глобальну економіку та загалом сприятиме покращенню інвестиційного клімату, що може стати передумовою економічного зростання.

Література:

1. Electronic Tax Code, Regulations and Official Guidance [Electronic resource]: [Website]. — Electronic data. — USA: IRS. — Mode of access: World Wide Web: <https://www.irs.gov/Tax-Professionals/Tax-Code,-Regulations-and-Official-Guidance> (viewed on 30.10.2016) — Title from the screen.

2. Practical Law Dictionary / Glossary of UK / US and international legal terms / 2010 [Electronic resource]: [Website]. — Electronic data. — USA: IRS. — Mode of access: World Wide Web: <http://uk.practicallaw.com> (viewed on 30.10.2016) — Title from the screen.

3. Головними пріоритетами на ринках, що розвиваються, є управління ризиком та вдосконалення навичок у сфері дотримання правил трансфертного ціноутворення / Прес-реліз аудиторської компанії "EY" / 5 серпня 2013 [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Київ: Компанія EY, 1849-2016. — Режим доступу: <http://www.ey.com/UA/uk/Newsroom/News-releases/Press-release---2013-08-05>

4. Державна фіскальна служба: Трансфертне ціноутворення [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Київ: ДФС, 2013-2016. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvoren/zagalni-vidomosti/>

5. Дзюба П.В. Трансфертне ціноутворення: економічний зміст і специфіка / П.В. Дзюба // Економіка України. — 2006. — № 1. — С. 14—22.

6. Длігач А.О. Маркетингова цінова політика: світовий досвід, вітчизняна практика: навчальний посібник. — К.: ВД "Професіонал", 2006. — 225—228 с.

7. Задоя А.О. Трансфертне ціноутворення у міжнародному бізнесі / А.О. Задоя, С.А. Венгер // Академічний огляд. — 2011. — № 2. — С. 156—163

8. Закон України "Про внесення змін до податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення" від 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Київ: Верховна Рада України, 1994—2016. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

9. Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг у діяльності українських підприємств: монографія. — К.: Знання, 2007, 446 с.

10. Керівництво Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) 1995 року "Про трансфертне ціноутворення для транснаціональних корпорацій і податкових органів", зі змінами [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Київ: Верховна Рада України, 1994—2016. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

11. Податковий кодекс України: станом на 1 травня 2016 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Київ: Верховна Рада України, 1994—2016. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

References:

1. IRS (2016), "Electronic Tax Code, Regulations and Official Guidance", available at: <https://www.irs.gov/Tax-Professionals/Tax-Code,-Regulations-and-Official-Guidance> (Accessed 15 Nov 2016).

2. IRS (2010), "Practical Law Dictionary", available at: <http://uk.practicallaw.com> (Accessed 15 Nov 2016).

3. EY (2013), "The main priorities in emerging markets are managing risk and improving skills in compliance with transfer pricing rules", available at: <http://www.ey.com/UA/uk/Newsroom/News-releases/Press-release---2013-08-05> (Accessed 15 Nov 2016).

4. State Fiscal Service of Ukraine (2016), "Transfer pricing", available at: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvoren/zagalni-vidomosti/> (Accessed 15 Nov 2016).

5. Dziuba, P.V. (2006), "Transfer pricing: economic content and specificity", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 1, pp. 14—22.

6. Dlihach, A.O. (2006), *Marketinghova tsinova polityka: svitovyy dosvid, vitchyzniana praktyka* [Marketing pricing: international experience, national practice], VD Profesional, Kyiv, Ukraine.

7. Zadoia A. O. and Venher, S. A. (2011), "Transfer pricing in international business", *Akademichnyj ohliad*, vol 2, pp. 156—163.

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine on transfer pricing", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (Accessed 15 Nov 2016).

9. Kanischenko, O.L. (2007), *Mizhnarodnyj marketynh u dial'nosti ukrains'kykh pidpriemstv* [International Marketing in activity of Ukrainian enterprises], Znannia, Kyiv, Ukraine.

10. OECD (1995), The Law of Ukraine "On transfer pricing for multinational corporations and the tax authorities", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (Accessed 15 Nov 2016).

11. Verkhovna Rada of Ukraine (2016), "Tax Code", <http://zakon4.rada.gov.ua> available at: (Accessed 15 Nov 2016).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2016 р.